

тражен практично-политички однос према КПЈ. Полазећи од разних премиса и политичке неуравнотежености, пред Скупштину је стављен „задатак да заштити државу од комуниста“. Иако се ради о легалној процедури законодавног органа и слободног изјашњавања посланика (сем комуниста, којима није био дозвољен чак ни приступ), чланом 18. овог закона Скупштина је чланове КПЈ путем ПРИНУДЕ, дакле превентивом, хтјела да примора да се одрекну свог програма и акције.

У другом дијелу књиге В. Димитријевић је знатан дио простога и посветио „терору одоздо“. Тероризам, као појаву у ужем смислу ријечи, аутор осуђује као негативну ма каква систем владао, поготово ако је стихијске природе. Али, уколико је тероризам у функцији прогресивног покрета и његових начела, не може морално бити осуђен. В. Димитријевић наводи читава лепезу облика дјеловања, њихове програме засноване на етничким нормама које су ушле чак у припреме револуција, народних устанака. бу-

на, покрета, политичких организација, па и институције. То је читава скала средстава која су примјењивана у различитим условима и са различитим интензитетом: од попуштања, прилагођавања, придобијања, откупљивања класног супарника до примјене силе која не тражи никакав компромис са противником, већ има за циљ физичко уништење како његових организација тако и јединки које му припадају.

У градацији насиља, како по обиму тако и по садржини, В. Димитријевић наводи терор као очит примјер најгрубљег облика наметања владавине човјека. У градацији насиља он разликује систем принуде од система терора. Систем принуде је примјењиван у свим политичким системима. Он се манифестује у сљедећим облицима: посједовању монопола у прикупљању информација, финансијским средствима, па и идеологији. Тиме политика државног апарата настоји да путем моћи господари вољом људи.

Милан Бајовић

ПОЛИТИЧКЕ, ВОЈНЕ, ЕКОНОМСКЕ И КУЛТУРНЕ ВЕЗЕ НАРОДА СФРЈ И СССР-а У ПЕРИОДУ 1917 — 1945.

Научни скуп, Крушево, 18 — 20. маја 1984

У историјском Крушеву је од до 20. маја 1984. године одржан научни скуп на тему *Политичке, војне, економске и културне везе народа СФРЈ — и СССР-а у периоду 1917 — 1945 године*. Скуп су организовали Македонска академија наука и умјетности и комисија за историју СФРЈ-а и СССР-а. Предсједници Комисије су истакнути научници академици Михаило Апостолски (Југославија) и Алексеј Леонтијевич Нарочницкиј (Совјетски Савез). Након отварања скупа и уводних напомена М. Апостолског и А. Ј. Нарочницког, скуп су поздравили Митко Илијески, предсједник Скупштине општине

Крушево, Љепосава Петровска, извршни секретар у ЦК СК Македоније, и Никола Чингов, испред Савез друштава историчара Југославије.

На скупу је поднесено преко 20 реферата и саопштења, а у дискусији је узело учешћа 15 дискутаната.

Дописни члан АН СССР-а Ј. А. Писарев поднио је веома интересантан реферат „Велика октобарска социјалистичка револуција у Русији и формирање југословенске државе“. Он је изнио низ интересантних и до сада непознатих података, као: како је Лењин гледао на стварање југословенске државе, контакти Спа-

лајковића и Јовановића са Лењином, однос Лењина према учесницима на Солунском фронту, о руским бригадама на Солунском фронту и низ других интересантних питања. Нека питања покрећу у реферату изазвала су и дискусију. Други референт је била др Станислава Копривица-Оштрић, која је поднијела реферат „Комунистички покрет у Хрватској у легалном раздобљу и Совјетска Русија“. Она је саопштила неколико веома интересантних питања која је покретала комунистичка штампа у Хрватској према Совјетској Русији у периоду 1919 — 1920. године. Академик А. Л. Нарочинциј поднио је веома запажен реферат „Успостављање совјетско-југословенских дипломатских односа 1940. године“ којим је употпуњена досадашња празнина у југословенској историографији о том питању. Његов реферат је постакао и дискусију.

О црногорским комунистима у Совјетском Савезу између два свјетска рата реферат је поднио професор др Јован Р. Бојовић. Он је указао да се издвајају два периода у одласку црногорских комуниста у Совјетски Савез, и то први 1921 — 1929. и други 1929 — 1941. године.

Професор В. А. Кумањев је поднио запажени реферат из културе под насловом „Први контакти СССР-а са Југославијом у науци и култури“. Његов реферат садржи низ нових и интересантних података о првим културним и научним односима између двије земље.

Академик М. Апостолски је поднио реферат „Октобарска револуција и југословенски народи у периоду 1917 — 1491. године.“ Он је у реферату указао на низ крупних питања утицаја велике октобарске револуције на развитак револуционарне мисли код југословенских народа.

Доктор историјских наука В. Ј. Сиполс је поднио реферат „Борба СССР-а за мир и колективну безбједност 30-тих година и Југославија“. Он је указао на најважнија упозорења и борбу Совјетског Савеза за колективну безбјед-

ност почев од Хитлеровог доласка на власт па све до избијања другог свјетског рата.

Др Орде Ивановски поднио је саопштење под насловом „Македонско-совјетски односи између два свјетска рата“. Ивановски је у саопштењу говорио о учешћу Македонаца у октобарској револуцији, ставу совјетске дипломатије на међународним конференцијама о македонском питању, македонским листовима и другим питањима.

Др Никола Поповић је поднио реферат „Југословени у СССР-у у периоду 1941 — 1945. године“. Он је приказао војно и политичко учешће Југословена у великом отаџбинском рату Совјетског Савеза.

Кандидат војних наука Н. Г. Андроников поднио је реферат „Совјетско-југословенска војна сарадња у завршној етапи другог свјетског рата“. Он је указао на видове сарадње, као што је била војна, економска, оспособљавање југословенских војних кадрова и друго.

Др Владо Ивановски је поднио реферат „Документација ЦК КПЈ о борби совјетских народа 1941 — 1945.“ Ивановски је резимирао богату документацију о том питању и оцијенио њену научну вриједност.

Кандидат историјских наука М. Г. Славин поднио је саопштење под насловом „Неки непознати Титови текстови“. Он је указао на писма Станоја Симића и Миолрага Лазића објављена у *Правди* на која је Тито одговорио у листу *Славјане*, као и на друге Титове текстове.

Проф. др Зоран Лакић поднио је реферат „Морални фактор октобарске револуције у НОР-у и револуцији Југославије 1941 — 1945.“ Лакић је у реферату указао како је октобарска револуција утицала на формирање револуционарне свијести у међународном периоду и посебно њен утицај у току рата у Југославији.

Доктор историјских наука професор Олег Александрович Бжешевскиј поднио је врло интересантан реферат — „Југословенско питање на Московској и Техе-

ранској конференцији“. Он је указао на објављена документа са тих конференција и њихов значај за изучавање југословенског питања на њима. Према аутору, на њима су доминирала три кључна питања за Југославију, и то: питање отварања другог фронта, дунавска федерација и указивање стварне подршке народноослободилачкој борби у Југославији.

Славко Станишић је поднио саопштење „Прославе годишњица октобарске револуције у Црној Гори током народноослободилачког рата“. Он је у овом саопштењу резимирао нека своја ранија истраживања на ову тему.

Кандидат историјских наука Владимир Јевгенич Романов поднио је саопштење „О неким аспектима англо-америчке буржоаске историографије о совјетско-југословенским односима у току другог свјетског рата“. Романов је указао на неке радове који тенденциозно приказују југословенско-совјетске односе у том периоду.

Др Растислав Терзиоски је поднио саопштење „Рефлекси и оцјене антифашистичког рата на совјетске народе у НОУ-у и револуцији у Македонији (1941-1945)“. Терзиоски је изнио низ занимљивих података који дају више свјетлости о том питању.

М. Г. Славин је резимирао рад Л. Ј. Гибианског (који није присуствовао, али је послао рад) „Успостављање међудржавних односа Совјетског Савеза и нове Југославије децембар 1943 — децембар 1945. године.“

Милан Весовић је поднио саопштење „Издања на југословенс-

ким језицима у СССР-у у периоду 1918 — 1945“. Указао је да је издато око 60 књига и брошура, међу којима и неки радови Маркса, Енгелса, Лењина, Стаљина и других, као и друге књиге и брошуре.

Марко Цамај је поднио саопштење под насловом „Црногорска партизанска штампа о Совјетском Савезу у току рата (1941 — 1945)“. Цамај је резимирао обилато писање штампе и указао на њен значај као историјског извора.

Заједнички реферат су поднијели доктори историјских наука Виктор Георгијевич Карасјов и Маја Михаиловна Сумарокова под насловом „Београдски професор Радослав Јовановић и октобарска револуција“. Њихов реферат је био унапријед достављен организаторима скупа. Пошто они нијесу присуствовали скупу, садржину њиховог реферата је резимирао В. Ј. Романов. Резултати њихових истраживања употпунили су сазнања о политичком раду Јовановића у Совјетској Русији.

На скупу је вођена веома интересантна дискусија о низу питања из међусобних односа Југославије и Совјетског Савеза у односном периоду. Скуп је дао значајне прилоге и новине југословенској и совјетској историографији о овој теми. Материјали са овог скупа биће објављени.

Чланови Комисије за историју и учесници научног скупа одали су писмено признање председницима Комисије М. Апостолском и А. Л. Нарочницком за досадашње њихово успјешно вођење Комисије и веома успјелу организацију и рад научног скупа.

Јован Р. Бојовић

ДРУГИ КОЛОКВИЈУМ ЈУГОСЛОВЕНСКО-ФРАНЦУСКИХ ИСТОРИЧАРА

У Љубљани је од 25. до 27. септембра 1985. године одржан Други колоквиј о југословенско-француским односима од краја XVIII до почетка XX вијека (у организацији Југословенско-француске комисије историчара). Непосредни

организатори овог значајног научног скупа били су Савез историчара Југославије, односно југословенски дио мјешовите Комисије која већ дуже времена дјелује као један од његових органа, и Одсјек за историју Филозофског